

DOI 10.31558/2519-2949.2019.1.3

УДК 328.132:328.161.2](476+574)"1995/2018"

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2666-1478>**Осадчук І. Ю., Львівський національний університет імені Івана Франка****УРЯДОВІ КАБІНЕТИ В КОНТЕКСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ
АТИПОВИХ НАПІВПРЕЗИДЕНТСЬКИХ СИСТЕМ ПРАВЛІННЯ
В БІЛОРУСІ (1996–2018) ТА КАЗАХСТАНІ (1995–2018)**

В сучасній політичній науці у рамках республіканської форми державного правління дослідники виділяють як типові, так і атипові напівпрезидентські системи правління. Атипові напівпрезидентські системи правління в пострадянських країнах потребують детального аналізу в політичній науці. У цьому зрізі метою статті є визначити типи урядових кабінетів у контексті функціонування атипових напівпрезидентських систем правління в Білорусі у 1996–2018 рр. та Казахстані у 1995–2018 рр. Теоретико-методологічною основою запропонованого наукового дослідження вибрано неоінституціоналізм і його варіативні типи й парадигми. Головний метод, котрий став іманентною складовою частиною дослідження, – це метод порівняльного аналізу.

Особливості інституту вотуму недовіри урядам в Білорусі у 1996–2018 рр. та Казахстані у 1995–2018 рр. демонструють атиповість напівпрезидентських (конституційних) систем правління в цих країнах. Виділено критерії типології урядових кабінетів: спосіб формування, тип композиції/складу, парламентська підтримка. В Білорусі у 1996–2018 рр. та Казахстані у 1995–2018 рр. всі урядові кабінети за: 1) способом формування визначено як ті, що сформовані президентом; 2) типом композиції/складу – технократичні; типом технократичних урядів – непартійні. В Білорусі у 1996–2018 рр. за парламентською підтримкою всі урядові кабінети класифіковано як кабінети, що опиралися на підтримку непартійної більшості, доповненої партійними депутатами. В Казахстані у 1995–1997 рр. за парламентською підтримкою визначено кабінет, що мав підтримку однопартійної меншості, доповненої непартійними депутатами; 1997–2007 рр. – кабінети, що мали підтримку коаліційної більшості, доповненої непартійними депутатами; 2007–2018 рр. – кабінети, що мали підтримку однопартійної більшості, доповненої непартійними депутатами. Щодо відставок урядів, то в Білорусі у 1996–2018 рр. та Казахстані у 1995–2018 рр. їх ініціаторами були президенти.

Ключові слова: система державного правління, напівпрезидентська система правління, атипова напівпрезидентська система правління, урядовий кабінет, Республіка Білорусь, Республіка Казахстан.

Дослідження атипових напівпрезидентських систем правління та їх інституційних атрибутів, зокрема урядових кабінетів є актуальним напрямком у сфері аналізу конституційних (і/чи політичних) систем правління в українській політичній науці.

Атипові напівпрезидентські системи правління або окремі аспекти політичного процесу та міжінституційних відносин, які прямо чи опосередковано вказують на атиповість напівпрезидентських систем правління у рамках республіканської форми державного правління в пострадянських країнах проаналізовано у працях таких авторів як: О. Зазнаєв [4], І. Осадчук [10], В. Литвин [10] тощо. Особливості урядових кабінетів у Білорусі та Казахстані досліджено в роботах таких авторів як: З. Бялоблцький [1], О. Долженков [3], І. Осадчук [11]. Метою статті є визначити типи урядових кабінетів у контексті функціонування атипових напівпрезидентських систем правління в Білорусі у 1996–2018 рр. та Казахстані у 1995–2018 рр. Теоретико-методологічною основою запропонованого наукового дослідження вибрано неоінституціоналізм і його варіативні типи й парадигми. Головний метод, котрий став іманентною складовою частиною дослідження, – це метод порівняльного аналізу.

В сучасній політичній науці однією з найапробованіших методик визначення типових конституційних і політичних систем державного правління у рамках республіканської форми державного правління є методика Р. Елгі [15; 16]. У представленому дослідженні ми

використовуємо модифікацію типології систем державного правління Р. Елгі, розроблену українським дослідником В. Литвином, який визначає: а) *президенталізм* (президентську систему правління) – як конституційну (і/чи політичну) систему республіканської форми державного правління (спрощено систему державного правління), якій властива посада всенародно (прямо/опосередковано) обраного на фіксований термін президента й інституту кабінету/адміністрації президента (навіть можливо прем'єр-міністра), члени яких колективно відповідальні винятково перед президентом (разом із цим, члени кабінету чи адміністрації президента можуть бути й індивідуально відповідальними перед парламентом/провідною палатою парламенту (легіслатурою), однак це не має дефінітивного впливу та значення на структурування системи державного правління); б) *парламентаризм* (парламентську систему правління) – як конституційну (і/чи політичну) систему республіканської форми державного правління (спрощено систему державного правління), за якої президент отримує свої повноваження на підставі непрямого (невсенародного) вибору (наприклад, у легіслатурі), а прем'єр-міністр й урядовий кабінет колективно відповідальні винятково перед легіслатурою (разом з цим, члени уряду, крім прем'єр-міністра, можуть бути індивідуально відповідальними і перед президентом та легіслатурою, однак це не має дефінітивного значення й впливу на структурування системи державного правління); в) *напівпрезиденталізм* (напівпрезидентську систему правління) – як конституційну (і/чи політичну) систему республіканської форми державного правління (спрощено систему державного правління), якій властиві посада всенародно (прямо/опосередковано) обраного на фіксований термін президента, а також інститут прем'єр-міністра й урядового кабінету, які обов'язково колективно відповідальні хоча б перед легіслатурою (разом з цим, прем'єр-міністр та урядовий кабінет можуть бути одночасно колективно відповідальними і перед парламентом, і перед главою держави; більше того, міністри урядового кабінету можуть бути індивідуально відповідальними перед парламентом і/чи президентом, але це не має жодного дефінітивного значення та впливу на структурування системи державного правління), а також притаманний процес суміщення або дуалізації виконавчої влади, з одного боку, президентом (обов'язково як главою держави), а з іншого боку, – прем'єр-міністром (обов'язково як главою уряду) та урядом/урядовим кабінетом [7, с. 5; 8, с. 7].

Незалежно від природи та процесуальної логіки парламентського вотуму недовіри уряду і/чи прем'єр-міністру напівпрезидентською позиціонується та система державного правління, в якій існує «безперервна» обов'язкова колективна відповідальність уряду та прем'єр-міністра перед легіслатурою, чи, інакше кажучи, в якій легіслатура володіє ініціативою ставити питання про колективну відповідальність уряду. Натомість усі інші/додаткові уточнення та атрибути є тільки допоміжними правилами класифікації систем правління, які варто застосовувати тільки у типологізації напівпрезиденталізму [7, с. 80]. Вказану модифікацію типології систем державного правління у рамках республіканської форми державного правління, ми доповнюємо *асамблейно-незалежною системою правління*. М. Шугарт і Дж. Кері, а також О. Зазнаєв визначають *асамблейно-незалежну систему правління* як систему правління, для якої характерні такі ознаки: 1) невенародні вибори глави держави; 2) уряд не несе відповідальності перед парламентом [4, с. 55; 17, с. 26].

В конституційних системах правління в Білорусі у 1996–2018 рр. та Казахстані у 1995–2018 рр. існує посада всенародно обраного президента, а також формально притаманний процес суміщення або дуалізації виконавчої влади, з одного боку, президентом (як главою держави), а з іншого боку, – прем'єр-міністром (як главою уряду) та урядом/урядовим кабінетом. Щоби продемонструвати атиповість напівпрезидентських (конституційних) систем правління, проаналізуємо особливості інституту вотуму недовіри урядам в Республіці Білорусь та Республіці Казахстан.

У Білорусі відповідно до ст. 106 Конституції, уряд у діяльності підзвітний президентові і відповідальний перед парламентом [5]. У п. 5 ст. 106 зазначено, що уряд складає свої повноваження перед президентом, коли Палата представників (нижня палата парламенту) приймає вотум недовіри уряду. При цьому, прем'єр-міністр може вимагати від Палати представників вотуму довіри у зв'язку з урядовою програмою і з будь-якого питання, винесеного на обговорення у нижній палаті парламенту. У випадку, коли вотум недовіри приймається Палатою представників, президент має право ухвалити рішення про відставку уряду або про розпуск Палати представників упродовж десяти днів та оголосити про проведення нових парламентських виборів. Якщо відставку уряду відхилено, то він повинен продовжувати виконувати свої обов'язки [5]. Президент має право за власною ініціативою прийняти рішення про відставку уряду та звільнити з посади будь-якого члена уряду. Відповідно, президент остаточно визначає чи відправляти уряд у відставку.

В Казахстані в 1995–2007 рр. більшістю у дві третини голосів від загальної кількості депутатів кожної з палат (Мажилісу і Сенату) парламент за ініціативою не менше однієї п'ятої від загальної кількості своїх депутатів висловлював вотум недовіри уряду (ст. 53). Причому президент впродовж десяти днів розглядав питання про прийняття або відхилення відставки уряду (ст. 70). В Республіці Казахстан з 2007 р. уряд є колегіальним органом і у своїй діяльності відповідальний перед президентом та парламентом (ч. 2 ст. 64) [9; 11]. Згідно з ст. 70, уряд заявляє президенту про відставку у випадку висловлення Мажилісом (нижньою палатою парламенту) чи загалом парламентом вотуму недовіри уряду. Президент впродовж десяти днів розглядає питання про прийняття чи відхилення відставки уряду. Прийняття відставки прем'єр-міністра означає припинення повноважень всього уряду. У випадку відхилення відставки уряду президент доручає уряду подальше здійснення повноважень. При цьому, президент має право з власної ініціативи прийняти рішення про припинення повноважень уряду і звільнити з посади будь-якого його члена [6]. Відтак висловлення парламентом вотуму недовіри уряду автоматично не призводить до його відставки, оскільки вона залежить від позиції/волі президента.

Виділимо критерії типології урядових кабінетів. Перший критерій типології – *спосіб формування урядового кабінету*. У країнах з парламентськими та напівпрезидентськими системами правління здебільшого застосовують парламентський спосіб формування урядових кабінетів, за якого парламент безпосередньо здійснює відповідні процедури щодо їх призначення або формування; президентський спосіб формування урядів застосовують у президентських (і деяких напівпрезидентських системах правління), де уряд формується президентом [1, с. 221]. Другий критерій типології – *тип композиції/складу урядового кабінету*. Партійні уряди – це такі виконавчі структури, кабінети яких складаються із представників партій та формуються на підставі партійної належності. Іманентна ознака формування партійного уряду – використання композиції/складу парламенту (або нижньої палати парламенту) у процесі формування уряду. Партійні уряди вважають базовим конструктом у парламентських демократіях. Непартійні кабінети формують, коли партії у парламенті не можуть домовитись з приводу утворення однопартійного уряду/коаліції, а розпуск парламенту (нижньої палати парламенту) вважається небажаним [1, с. 229]. Проте таке визначення наближене лише до парламентського способу формування урядів. У політичній науці прийнято декілька способів означення непартійних урядів залежно від цілей, які ставлять перед урядами: технократичні, чиновницькі, перехідні, технічні й службові. За методологією А. Лейпхарта, мова повинна йти про непартійні уряди або про «уряди експертів» [1, с. 230]. Специфікою непартійних (технократичних) кабінетів є той момент, що вони включають фахівців, які можуть не належати або належати до тієї чи іншої партії, але їхня партійна належність у цьому випадку не має ніякого значення. Технократичні уряди мають тенденцію бути сформованими і в країнах, де превалюють президентські кабінети (уряди, сформовані президентами). Традиційно виділяють такі види непартійних урядів – повністю технократичні (непартійні) або частково технократичні (непартійні), які можуть бути напівтехнократичними та напівпартійними залежно від конфігурації партійних і непартійних преференцій міністрів. Напівтехнократичні/напівпартійні уряди розташовуємо в категорії непартійних (технократичних) кабінетів. При визначенні типів урядових кабінетів до уваги беремо кількісне співвідношення непартійних і партійних міністрів. З цього приводу відбувається означення таких лінійних категорій урядів: 1) якщо кількість непартійних міністрів значно перевищує кількість партійних міністрів, то варто говорити про технократичний (непартійний) тип кабінетів; 2) якщо кількість партійних міністрів значно перевищує кількість непартійних міністрів і посада прем'єр-міністра в кабінеті також є партійною – доводиться говорити про партійний тип уряду; 3) якщо кількість непартійних і партійних міністрів сумірна, а посада прем'єр-міністра лишається непартійною – треба говорити про напівтехнократичні урядові кабінети; 4) якщо кількість партійних і непартійних міністрів сумірна, а посада прем'єр-міністра партійна – можна говорити про формат напівпартійних кабінетів [1, с. 316–317]. Третій критерій типології – *парламентська підтримка урядового кабінету* (однопартійна/коаліційна більшість, однопартійна/коаліційна меншість, непартійна більшість/меншість тощо).

В атиповій напівпрезидентській системі правління в Білорусі у 1996–2018 рр. всі урядові кабінети за: 1) *способом формування* визначено як ті, що сформовані президентом (зазначимо, що кабінет на чолі з виконувачем обов'язків прем'єр-міністра С. Лінгом був сформований 18 листопада 1996 р. ще в рамках типової президентської системи правління і продовжив функціонувати в атиповій напівпрезидентській системі правління); 2) *типом композиції/складу* – технократичні; типом технократичних урядів – непартійні; 3) *парламентською підтримкою* –

кабінети, які опиралися на підтримку непартійної більшості, доповненої партійними депутатами (див. табл. 1). Протягом третього терміну президентства О. Лукашенка було запроваджено практику синхронного/паралельного в часі перебування на посадах глави держави та прем'єр-міністра (другий кабінет С. Сидорського). Щодо відставок урядів, то з 1996 р. їх ініціатором був президент.

Таблиця 1

Типи урядових кабінетів у Білорусі (1996–2018)
[1, с. 458; 2; 11, с. 269; 13]

<i>Прем'єр-міністр</i>	<i>Перебування при владі</i>	<i>Партія прем'єр-міністра</i>	<i>Конструкція міністерських посад</i>	<i>СФК*</i>	<i>ТКУ</i>	<i>ТТУ</i>	<i>ППУ</i>
С. Лінг (в.о.)	18.11.1996 – 19.02.1997	н/п	н/п	През	Т	Н	ВП/ НБ+ (з 28.11.1996)
С Лінг	19.02.1997 – 18.02.2000	н/п	н/п	През	Т	Н	НБ+
В. Єрмошин (в.о.)	18.02.2000 – 14.03.2000	н/п	н/п	През	Т	Н	НБ+
В. Єрмошин	14.03.2000 – 1.10.2001	н/п	н/п	През	Т	Н	НБ+
Г. Новицький (в.о.)	1.10.2001 – 10.10.2001	н/п	н/п	През	Т	Н	НБ+
Г. Новицький	10.10.2001 – 10.07.2003	н/п	н/п	През	Т	Н	НБ+
С. Сидорський (в.о.)	10.07.2003 – 19.12.2003	н/п	н/п	През	Т	Н	НБ+
С. Сидорський 1	19.12.2003 – 8.04.2006	н/п	н/п	През	Т	Н	НБ+
С. Сидорський (в.о.)	8.04.2006 – 10.04.2006	н/п	н/п	През	Т	Н	НБ+
С. Сидорський 2	10.04.2006 – 27.12.2010	н/п	н/п	През	Т	Н	НБ+
М. М'ясникович	28.12.2010 – 27.12.2014	н/п	н/п	През	Т	Н	НБ+
А. Коб'яков	27.12.2014 – 18.08.2018	н/п	н/п	През	Т	Н	НБ+
С. Румас	18.08.2018 – діючий	н/п	н/п	През	Т	Н	НБ+

В атиповій напівпрезидентській системі правління в *Казахстані* у 1995–2018 рр. всі урядові кабінети за: 1) способом формування визначено як ті, що сформовані президентом (зазначимо, що кабінет А. Кажегельдіна був сформований 12 жовтня 1994 р. ще в рамках типової президентської системи правління і продовжив функціонувати в атиповій напівпрезидентській системі правління); 2) *типом композиції/складу* – технократичні; типом технократичних урядів – непартійні. В *Казахстані* у 1995–1997 рр. за *парламентською підтримкою* визначено кабінет, що мав підтримку однопартійної меншості, доповненої непартійними депутатами; 1997–2007 рр. – кабінети, що мали підтримку коаліційної більшості, доповненої непартійними депутатами; 2007–2018 рр. – кабінети, що мали підтримку однопартійної більшості, доповненої непартійними депутатами (див. табл. 2). Зауважимо, що в *Казахстані* після конституційної реформи 2007 р. 9 членів (із 107) Мажилісу (нижньої палати парламенту) обираються Асамблеєю народів *Казахстану* терміном на п'ять років (парламентські вибори 2007, 2012, 2016 рр.). Ці 9 депутатів нижньої палати парламенту позиціонуються як непартійні. В *Казахстані* провідна роль у відставках урядів належить президенту Н. Назарбаєву.

Типи урядових кабінетів у Казахстані (1994–2018)
[11, с. 270; 12; 14]

<i>Прем'єр-міністр</i>	<i>Перебування при владі</i>	<i>Партія прем'єр-міністра</i>	<i>Конструкція міністерських посад</i>	<i>СФК</i>	<i>ТКУ</i>	<i>ТТУ</i>	<i>ППУ</i>
А. Кажегельдін	12.10.1994 – 10.10.1997	СНЄК/ПНЄК**	н/п + СНЄК/ПНЄК	През	Т	Н	ОМ+
Н. Балгімбаєв	10.10.1997 – 1.10.1999	ПНЄК	н/п + ПНЄК	През	Т	Н	КБ+
К.-Ж. Токаєв (в.о.)	1.10.1999 – 12.10.1999	Отан	н/п + Отан	През	Т	Н	КБ+
К.-Ж. Токаєв	12.10.1999 – 28.01.2002	Отан	н/п + Отан	През	Т	Н	КБ+
І. Тасмагамбетов	28.01.2002 – 13.06.2003	Отан	н/п + Отан	През	Т	Н	КБ+
Д. Ахметов	13.06.2003 – 10.01.2007	Отан/Нур Отан	н/п + Отан/Нур Отан	През	Т	Н	КБ+
К. Масімов 1	10.01.2007 – 24.09.2012	Нур Отан	н/п + Нур Отан	През	Т	Н	ОБ+
С. Ахметов	24.09.2012 – 2.04.2014	Нур Отан	н/п + Нур Отан	През	Т	Н	ОБ+
К. Масімов 2	2.04.2014 – 8.09.2016	Нур Отан	н/п + Нур Отан	През	Т	Н	ОБ+
Б. Сагінтаєв	8.09.2016 – діючий	Нур Отан	н/п + Нур Отан	През	Т	Н	ОБ+

Таким чином, за результатами дослідження, зроблено такі висновки: 1) особливості інституту вогутуму недовіри урядам в Білорусі у 1996–2018 рр. та Казахстані у 1995–2018 рр. демонструють атиповість напівпрезидентських (конституційних) систем правління в цих країнах; 2) в Білорусі у 1996–2018 рр. та Казахстані у 1995–2018 рр. всі урядові кабінети за: а) способом формування визначено як ті, що сформовані президентом; б) типом композиції/складу – технократичні; типом технократичних урядів – непартійні; 3) за парламентською підтримкою в Білорусі у 1996–2018 рр. всі урядові кабінети класифіковано як кабінети, що опиралися на підтримку непартійної більшості, доповненої партійними депутатами; в Казахстані у 1995–1997 рр. – кабінет, що мав підтримку однопартійної меншості, доповненої непартійними депутатами; 1997–2007 рр. – кабінети, що мали підтримку коаліційної більшості, доповненої непартійними депутатами; 2007–2018 рр. – кабінети, що мали підтримку однопартійної більшості, доповненої непартійними депутатами. Щодо відставок урядів, то в Білорусі у 1996–2018 рр. та Казахстані у 1995–2018 рр. їх ініціаторами були президенти. У подальших дослідженнях проаналізуємо особливості функціонування урядових кабінетів в атипових напівпрезидентських системах правління в інших пострадянських країнах.

Примітки:

*Умовні позначення у таблицях 1,2: СФК – спосіб формування урядового кабінету: През – президентський. ТКУ – тип композиції/складу урядового кабінету: Т – технократичний. ТТУ – тип технократичного урядового кабінету: Н – непартійний. ППУ – парламентська підтримка урядового кабінету: НБ – непартійна більшість; ОМ – однопартійна меншість; ОБ – однопартійна більшість; КБ – коаліційна більшість; + – доповнена партійними/непартійними депутатами; ВП – відсутність підтримки; н/п – непартійна афіліація.

**СНЄК/ПНЄК – Союз «Народна єдність Казахстану»/Партія народної єдності Казахстану.

Бібліографічний список:

1. Бялоблцький З. Стабільність та ефективність урядів у політичних системах країн Східної Європи: монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2013. 470 с.
2. Главы правительств Белоруссии. URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/Главы_правительств_Белоруссии (дата звернення: 15.01.2019).
3. Долженков О. Еволюція політико-правового статусу уряду України крізь призму білоруського досвіду. *Освіта регіону: політологія, психологія, комунікації*. 2013. № 2. URL: <http://social-science.com.ua/article/1030> (дата звернення: 15.01.2019).

4. Зазнаев О. Атипичные президентские и полупрезидентские системы. *Ученые записки Казанского государственного университета. Серия: Гуманитарные науки*. 2005. Т. 147. Кн. 1. С. 54–69.
5. Конституция Республики Беларусь от 15 марта 1994 г. (с изменениями и дополнениями, принятыми на республиканских референдумах 24 ноября 1996 г. и 17 октября 2004 г.). URL: <http://www.pravo.by/pravovaya-informatsiya/normativnye-dokumenty/konstitutsiya-respubliki-belarus/> (дата звернення: 15.01.2019).
6. Конституция Республики Казахстан от 30 августа 1995 г. (с изменениями и дополнениями от 10 марта 2017 г.). URL: http://www.akorda.kz/ru/official_documents/constitution (дата звернення: 15.01.2019).
7. Литвин В. Атрибути та різновиди напівпрезидентської системи правління в Європі: інституційно-процесуальний і політично-поведінковий аспекти: монографія. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2018. 636 с.
8. Литвин В., Романюк А. Концептуалізація і теоретична дистинкція понять «форма державного правління» та «система державного правління» у політичній науці. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова: Сер. 22. Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін*. Вип. 20: збірник наукових праць. К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. С. 3–12.
9. О внесении изменений и дополнений в Конституцию Республики Казахстан: Закон Республики Казахстан от 7 октября 1998 г. № 284-І. URL: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=1010769#pos=0;249 (дата звернення: 15.01.2019).
10. Осадчук І., Литвин В. Атиповість напівпрезидентських систем державного правління в пострадянських країнах: контекст вотумів недовіри урядам. *Politicus*. 2018. Вип. 3. С. 49–57.
11. Осадчук І. Порівняльний аналіз президентіалізації систем правління у Білорусі та Казахстані: дис. ... канд. політ. наук: 23.00.02. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2014. 288 с.
12. Правительство Республики Казахстан. URL: <http://www.government.kz/ru/pravitelstvo.html> (дата звернення: 15.01.2019).
13. Совет Министров Республики Беларусь/Правительство Республики Беларусь. Структура. URL: <http://www.government.by/ru/structure/> (дата звернення: 15.01.2019).
14. Список премьер-министров Казахстана. URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/Список_премьер-министров_Казахстана (дата звернення: 15.01.2019).
15. Elgie R. A Fresh Look at Semipresidentialism: Variations on a Theme. *Journal of Democracy*. 2005. Vol. 16. No. 3. P. 98–112.
16. Elgie R. Presidential Power. Glossary. URL: http://presidential-power.com/?page_id=5 (дата звернення: 15.01.2019).
17. Shugart M., Carey J. Presidents and Assemblies. Constitutional Design and Electoral Dynamics. Cambridge: Cambridge University Press, 1992. 316 p.

References:

1. Bialoblotskiy Z. Stabilnist ta efektyvnist uriadiv u politychnykh systemakh krain Skhidnoi Yevropy: monohrafiia. Lviv: LNU imeni Ivana Franka, 2013. 470 s.
2. Glavy pravitel'stv Belorussii. URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/Glavy_pravitel'stv_Belorussii (data zvernennia: 15.01.2019).
3. Dolzhenkov O. Evoliutsiia polityko-pravovoho statusu uriadu Ukrainy kriz pryzmu biloruskoho dosvidu. *Osvita rehionu: politolohiia, psykhologhiia, komunikatsii*. 2013. № 2. URL: <http://social-science.com.ua/article/1030> (data zvernennia: 15.01.2019).
4. Zaznaev O. Atipichnye prezidentskie i poluprezidentskie sistemy. *Uchenye zapiski Kazanskogo gosudarstvennogo universiteta. Seriya: Gumanitarnye nauki*. 2005. Т. 147. Кн. 1. С. 54–69.
5. Konstitutsiya Respubliki Belarus' ot 15 marta 1994 g. (s izmeneniyami i dopolneniyami, prinyatymi na respublikanskikh referendumakh 24 noyabrya 1996 g. i 17 oktyabrya 2004 g.). URL: <http://www.pravo.by/pravovaya-informatsiya/normativnye-dokumenty/konstitutsiya-respubliki-belarus/> (data zvernennia: 15.01.2019).
6. Konstitutsiya Respubliki Kazakhstan ot 30 avgusta 1995 g. (s izmeneniyami i dopolneniyami ot 10 marta 2017 g.). URL: http://www.akorda.kz/ru/official_documents/constitution (data zvernennia: 15.01.2019).
7. Lytvyn V. Atrybuty ta riznovydy napivprezidentskoi systemy pravlinnia v Yevropi: instytutsiino-protseualnyi i politychno-povedinkovy aspekti: monohrafiia. Lviv: Lvivskiy natsionalnyi universytet imeni Ivana Franka, 2018. 636 s.
8. Lytvyn V., Romaniuk A. Kontseptualizatsiia i teoretychna dystynktsiia poniat «forma derzhavnogo pravlinnia» ta «systema derzhavnogo pravlinnia» u politychnii nauksi. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova: Ser. 22. Politychni nauky ta metodyka vykladannia sotsialno-politychnykh dystsyplin*. Vyp. 20: zbirnyk naukovykh prats. K.: Vyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova, 2016. S. 3–12.
9. O vnesenii izmeneniy i dopolneniy v Konstitutsiyu Respubliki Kazakhstan: Zakon Respubliki Kazakhstan ot 7 oktyabrya 1998 g. № 284-І. URL: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=1010769#pos=0;249 (data zvernennia: 15.01.2019).
10. Osadchuk I., Lytvyn V. Atypovist napivprezidentskykh system derzhavnogo pravlinnia v postradianskykh krainakh: kontekst votumiv nedoviry uriadam. *Politicus*. 2018. Vyp. 3. S. 49–57.

11. Osadchuk I. Porivnialnyi analiz prezydentsializatsii system pravlinnia u Bilorusi ta Kazakhstani: dys. ...kand. polit. nauk: 23.00.02. Lviv: Lvivskyi natsionalnyi universytet imeni Ivana Franka, 2014. 288 s.
12. Pravitel'stvo Respubliki Kazakhstan. URL: <http://www.government.kz/ru/pravitelstvo.html> (data zvernennia: 15.01.2019).
13. Sovet Ministrov Respubliki Belarus'/Pravitel'stvo Respubliki Belarus'. Struktura. URL: <http://www.government.by/ru/structure/> (data zvernennia: 15.01.2019).
14. Spisok prem'er-ministrov Kazakhstana. URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/Spisok_prem'er-ministrov_Kazakhstana (data zvernennia: 15.01.2019).
15. Elgie R. A Fresh Look at Semipresidentialism: Variations on a Theme. *Journal of Democracy*. 2005. Vol. 16. No. 3. P. 98–112.
16. Elgie R. Presidential Power. Glossary. URL: http://presidential-power.com/?page_id=5 (data zvernennia: 15.01.2019).
17. Shugart M., Carey J. Presidents and Assemblies. Constitutional Design and Electoral Dynamics. Cambridge: Cambridge University Press, 1992. 316 p.

Osadchuk I. Yu. Governmental cabinets in the context of functioning of atypical semi-presidential systems of government in Belarus (1996–2018) and Kazakhstan (1995–2018)

In modern Political Science, researchers distinguish both typical and atypical semi-presidential systems of government. However, atypical semi-presidentialism in the Post-Soviet countries still requires a detailed analysis in Political Science. In this cut, the purpose of the article is to determine the types of governmental cabinets in atypical semi-presidential systems of government on the example of Belarus (in 1996–2018) and Kazakhstan (in 1995–2018). This purpose was solved in the situation when new institutionalism and its types/paradigms were chosen as a theoretical and methodological basis of the research. The main method of the study is the method of comparative analysis.

The peculiarities of the parliamentary votes of no confidence in governmental cabinets in Belarus (1996–2018) and Kazakhstan (1995–2018) demonstrate the atypicality of semi-presidential (constitutional) systems of government in these countries. The author determined the types of governmental cabinets in atypical semi-presidential systems of government in Belarus (1996–2018) and Kazakhstan (1995–2018). Consequently, it is argued that all governmental cabinets in both countries are classified as: 1) those formed by president for the formation method; 2) technocratic for the type of composition; 3) non-partisan for the type of technocratic cabinets. It is proved that all governmental cabinets for their parliamentary support are determined: in Belarus (1996–2018) as cabinets supported by non-partisan majority supplemented by partisan deputies; in Kazakhstan (1995–1997) as cabinet supported by single-party minority supplemented by non-partisan deputies; in Kazakhstan (1997–2007) as cabinets supported by coalition majority supplemented by non-partisan deputies; in Kazakhstan (2007–2018) as cabinets supported by single-party majority supplemented by non-partisan deputies. The author determined that the presidents of the analyzed countries were the initiators of governmental cabinets' resignations in Belarus (in 1996–2018) and Kazakhstan (in 1995–2018).

Key words: *system of government, semi-presidential system of government, atypical semi-presidential system of government, governmental cabinet, the Republic of Belarus, the Republic of Kazakhstan.*